

НАУКОВИЙ
ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 332

Романська філологія

2007

НАУКОВИЙ

ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Рік заснування 1996

Випуск 332

Романська філологія

Збірник наукових праць

Чернівці
“Рута”
2007

У збірнику висвітлюються граматичні, семантичні та прагматичні особливості функціонування мовних одиниць у романських мовах через їх системне порівняння з іншими мовами, а також розглядається питання деяких фольклорних аспектів функціонування румунської мови на терені Північної Буковини.

Розрахований на філологів-романістів, науковців, аспірантів, викладачів старших класів шкіл і гімназій.

Редколегія випуску:

- Бурбело Валентина Броніславівна**, доктор філологічних наук, професор кафедри французької філології Київського національного університету імені Т.Шевченка
- Мінкія Лев Михайлович**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
- Огуй Олександр Дмитрович**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для неспеціальних факультетів ЧНУ
- Помірко Роман Семенович**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри французької філології Львівського національного університету імені І.Франка
- Попович Михайло Михайлович**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри французької мови ЧНУ (науковий редактор)
- Сенів Михайло Григорович**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури та класичного мовознавства Донецького національного університету
- Смущинська Ірина Вікторівна**, доктор філологічних наук, доцент кафедри французької філології Київського національного університету імені Т.Шевченка
- Вацеба Роман Васильович**, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри теорії і практики перекладу ЧНУ (заступник наукового редактора)
- Івасютин Тарас Дмитрович**, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов історичного факультету ЧНУ
- Ковтанюк Марина Романівна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри французької мови ЧНУ (секретар)

Друкується за ухвалою вченої ради
Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича

Свідоцтво міністерства України у справах преси та інформації
№ 2158 серії КВ від 21.08.1996

Адреса редколегії випуску
("Романська філологія"):
Кафедра французької мови
вул. Коцюбинського, 2,
м. Чернівці,
58012 Україна

ГОМЕРІВСЬКІ МОТИВИ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Розглядається функціонування гомерівських мотивів та образів у французькій літературі та простежується їхня еволюція, яка відображає загальні тенденції переосмислення традиційних структур.

Ключові слова: традиційний мотив, традиційний образ, переосмислення.

В історії всесвітньої літератури існують “наскрізні процеси” відображення яких є “традиційні” образи, сюжети і мотиви. Один із важливих аспектів сучасного літературознавства – вивчення функціонування традиційного сюжетно-образного матеріалу різних генетичних груп. Ця наукова проблема набула особливого значення в останні роки, для яких характерна тенденція пошуку духовного коріння національної свідомості, спроби не тільки пов’язати сучасність із загальнолюдською історією, з минулим, але й змодельовати можливі шляхи розвитку суспільства в майбутньому. Інакше кажучи, в сучасну епоху поняття традиції починає відігравати якісно іншу в порівнянні з попередніми епохами роль.

Однією з найпопулярніших традиційних міфологічних структур є гомерівська “Одіссея”. Щодо безпосереднього вивчення “Одіссеї”, то роботи можна поділити на кілька груп. До першої групи варто зарахувати дослідження самої гомерівської поеми. Так, Т.Попова і І.Шталь [5] розглядають особливість побудови художнього образу в поемах Гомера. Відображення міфологічної концепції світобачення та її вираження в “Іліаді” та “Одіссеї” аналізувалося О.Лосєвим [3], а її впливу на поетичну мову – А.Тахо-Годі [8]. Всебічне дослідження загальновідомих поем проводить В.Іванов [1], С.Маркіш [4], В.Ярхо [11]. Творчий спадок Гомера розглядався багатьма зарубіжними дослідниками. Зокрема, Дж.Кірк вивчав зв’язок гомерівських поем з усною традицією [19]; С.Вітман зробив спробу розглянути гомерівські образи й героїчну традицію [24]; міфологічні основи поем “Іліада” і “Одіссея” досліджувалися Ш.Отраном [14].

Вивчення функціонування “Одіссеї” у літературі не є цілком новою темою. Проте більшість праць зорієнтовано, головним чином, на висвітлення концептуально важливих аспектів окремої версії теми “Одіссеї” і визначення її місця у творчому доробку конкретного письменника. Серед таких праць актуальні статті Ф.Комбеллака [16], Н.Фосіза [18] і Р.Цибенко [10], присвячені творчості М.Перрі, Дж.Мільтона

та Н.Казандзакіса. Особливу групу складають дослідження самого образу Одиссея. Цікаві студії про особливості функціонування Одиссея як епічного героя Є.Тамма [7] та Д.Фіні [17]. Трагічні й комічні сторони цього образу розглядалися Є.Таммом [16] та Р.Торренсом [23]. Останню групу становлять фундаментальні праці “наскрізного” характеру. Серед вітчизняних досліджень такі роботи відсутні, але в зарубіжному літературознавстві знаходимо кілька праць на цю тему: статтю Т.Ціолковського, де розглядаються шляхи переосмислення гомерівської “Одіссеї” [25], та монографію В.Стенфорда [22].

Як бачимо, найчастіше лише фіксувався оригінальний внесок окремого письменника щодо розробки популярної теми, у той час як узагальнюючий аналіз трансформаційних процесів залишався фактично поза увагою дослідників. Розгляд функціонування традиційних гомерівських мотивів у французькій літературі дозволить простежити загальні тенденції їх розвитку і виявити особливості трактування міфологічних сюжету та його образів у той чи інший період.

Перипетії Троянської війни знайшли своє літературне оформлення в кікличних поемах **троянського циклу**. Найвідомішими поемами цього циклу є “Іліада” та “Одіссея” Гомера, які утворюють його структурно-змістове ядро, та стають разом із “Енеїдою” Вергілія невичерпним джерелом традиційних образів та мотивів у світовій літературі. Формування у Європі держав із своїми мовами відобразилося на формуванні національних літератур з їх власним сприйняттям античного спадку. Прагнення нових правителів Європи зміцнити політичний престиж зумовило нову хвилю використання міфів троянського циклу – щоб пов’язати свою генеалогію із героїчними предками античності.

У XII – XIII ст. греко-троянський конфлікт цікавить письменників з точки зору історії самої війни та її героїв. Головними інтерпретаційними лініями стає постулат ортодоксальної церкви про плинність і недовговічність людського буття та тогочасні історичні обставини часів хрестових походів. Значний вплив на літературу другої половини XII ст. справила поема Бенуа де Сент-Мора “Роман про Трою”, в якій подіям Троянської війни передують детальний опис походу аргонавтів і зруйнування Трої Гераклом. Письменник також вводить у сюжет повністю новий мотив – історію кохання Троїла і Брісеїди,

дочки Калханта. Крім того, французький письменник використовує різні версії міфів про одного і того ж героя. Так, Паламед гине в бою, а його батькові повідомляють, що він загинув через наклеп Одиссея. Численні повір'я, пов'язані з героями Троянської війни, згадуються у хроніках XIV ст. монастиря Сен-Дені, в яких розповідається про синів Гектора і Троїла.

То ж у середні віки гомерівський епос розглядають як своєрідний "епілог" подій троянської війни, а самого героя зображують розумним, але неблагородним воїном, винним у смерті Іфігенії та багатьох інших людей. Самі ж мандри Одиссея – це покарання за згадувані вбивства (Б.де Сент Мор).

XVII ст., або "Велике Століття", порівнюють із "найвеличнішими епохами греко-римської Античності" [12: 83]. Міфологічні сюжети продовжують своє модернізоване життя в театрі. Французькі класицисти висунули запозичену ними з античності ідею громадянськості як зразок для зміцнення королівської влади і централізації країни. Уроки державного управління "справедливому" монарху знаходимо в романі Фенелона "Пригодах Телемаха" (1699), який базується на гомерівському сюжеті "Одиссеї" і розповідає про пізнання головним героєм різних типів державного управління. У часи Відродження спостерігається також якісна деміфологізація образу Одиссея, яка починається у творах Ж.Расіна "Іфігенія", Й.Фондельса "Паламед, або Вбита невинність" та ін. Антична постать Одиссея-дипломата, що веде переговори з троянцями, перетворюється на цинічного політика, який заради власних інтересів жертвує невинними людьми.

Поява бурлескної літератури, основною рисою якої було пародіювання найвідоміших творів і сюжетів, сприяє активізації античних сюжетів. "Це пояснить нам своєрідне явище "пародійного відбору", одні твори й одні автори піддаються пародійному використанню частіше та інтенсивніше за інших" [9: 8]. З'являється низка комічних "Енеїд": "Іліада на виворіт" (1717) французького драматурга і комедіографа П.К. де Маріво, у 70-х рр. XVIII ст. "Війна богів" Еваріста Парні, "Прекрасна Гелена" (1864) Ж.Офернбаха. Введення другорядного персонажа гомерівської "Одиссеї" на перший план відбувається в пародійному романі "Телемах навиворіт" (1714) П.К. де Маріво.

Двоєкий погляд на античні сюжети та образи спостерігаємо у представників романтичного напрямку. Ідеалізоване ставлення до спадку давнини на початку XIX ст. перетворюється згодом на його гостре неприйняття. У XX ст. функціонування міфологічних образів і сюжетів

істотно відрізняється від попередніх епох: "Міф – інструмент роздумів, а не елемент пафосу" [21: 423]. Як говорить про свої міфологічні п'єси А.Жід: "Моя мета не в тому, щоб змусити вас тремтіти або плакати, а щоб заставити вас роздумувати" [21: 423]. З одного боку, в літературі цього періоду трактування троянського циклу відзначається позбавленням героїчності та наповненням соціально-ідеологічною проблематикою, з іншого – особливо відчутною стає нова хвиля змістової деміфологізації образів. Так, головний герой Ж.Жюно ("Народження Одиссея") виводиться брехливим мореплавцем-бабієм, який сам вигадує свої пригоди і не спішить повертатися додому, побоюючись молодих коханців своєї невірної дружини Пенелопи.

Криза буржуазної свідомості, викликана Першою світовою війною, гостро ставить проблему функціонування мистецтва в цих умовах. Як наслідок, в XX ст. виникають нові мистецькі течії, що поривають із реалістичними тенденціями, які прийнято позначати терміном "авангардизм". Новітнє бачення мистецтва вилилося в такі напрямки, як експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм, футуризм, драма абсурду та "новий роман".

Початок XX ст. у французькій літературі був ознаменований появою групи "Дада", центр якої в 1918 р. переміщується зі Швейцарії в Париж, де до нього приєднуються А. Бретон, Л. Арагон, П. Елюар, Ф. Супо та ін. Заперечення життя, "яке отруює індивіда" [15: 610], вилилося у творчості дадаїстів в ірраціоналізм, нігілістичний антиестетизм, своєрідний художній епатаж. Нетривале існування групи "Дада", яка розпалася в 1922 році, сприяло посиленню розвитку абстрактного мистецтва і, водночас, послугувало підґрунтям для виникнення більш програмної течії – сюрреалізму.

Складні літературні процеси, що відбувалися у Франції на початку XX ст., відобразилися у специфічному баченні традиційних образів та сюжетів. Зокрема, переродження дадаїзму в сюрреалізм можна простежити на прикладі роману Л.Арагона "Пригоди Телемаха", який є пародією на однойменний роман Фенелона, написаний за гомерівськими мотивами "Одиссеї". Створений в 1922 р. на зламі двох авангардистських течій, цей роман відображає як дадаїстичні постулати, так і містить риси сюрреалізму, що набирає розмаху.

З огляду на принципи, визначені маніфестами "Дада" [20: 205], у романі "Пригоди Телемаха" можна виділити такі риси дадаїзму:

1) нігілістичне заперечення і знущення з витворів мистецтва. Подієві домінанти поеми

Гомера "Одіссея" повністю руйнуються. В пошуках батька Телемах зі своїм наставником Ментором потрапляє на острів Каліпсо. Безтурботне життя хазяйки і її гостей пожвавлює театральна постановка під назвою "Пригоди Телемаха", любовні втіхи та читання записок, знайдених у трьох викинутих на берег хвилями пляшках. На запрошення Нептуна Телемах відправляється в підводне царство, а по поверненні на Огігію потрапляє в палкі обійми Каліпсо та німфи Евшарі. Тим часом Ментор будує корабель, щоб повернутися додому. Під час чергової суперечки між вчителем і учнем обидва ітакійці безглуздо гинуть;

2) створення "чистого", "абсолютного мистецтва". Роман позбавлений не лише соціальної та політичної проблематики, а самої ідеї;

3) свобода переплетіння протиріч і непослідовність виражаються в алогічному переплетінні гомерівського часу з сучасністю – морські хвилі викидають на острів три пляшки з посланнями, які Телемах читає гостям Каліпсо. Друга пляшка містить газетну статтю про життя на Марсі;

4) беззмістовне використання слів. Телемах безцільно повторює ім'я своєї коханки німфи Евшарі майже цілу главу;

5) заперечення інституту сім'ї. Син Улісса не кохає ні Евшарі, ні Каліпсо, а живе полігамно, що влаштовує всі сторони;

6) відкинення будь-якої логіки. Телемах, намагаючись довести Ментору, що він вільна людина, стрибає зі скелі і розбивається, а на Ментора обрушується кам'яна глиба і безсмертна богиня Афінна в образі вчителя Телемаха гине.

Сюрреалістичні тенденції роману визначають такі риси:

1) використання "правила невідповідностей", "поєднання непоєднуваного", що, як пояснює Т. Каптерьова, є "зближенням зображень і образів, абсолютно далеких один одному, в цілком чужій їм ситуації, що створює враження гнітючої протиприродності" [2: 149]. Зокрема: а) корабель Телемаха розбивається біля берегів острова Огігії і Каліпсо пропонує юнаку зайняти місце на її ложі (образ Телемаха зближається з образом Улісса); б) Афінна, що супроводжує Телемаха в образі Ментора, стає коханцем Каліпсо;

2) за принципом "вільних асоціацій" спогади письменника про альзаські пейзажі [13: 121] стають основою для написання епізоду про знайдений у першій пляшці лист людини, що загубилася в часі;

3) в третьому посланні, знайденому в пляшці

Телемахом, використовується принцип "чистого психологічного автоматизму". Цей прийом базується на відтворенні потоку думки і вражень шляхом нагромадження незв'язних словосполучень;

4) наповнення роману фрейдистським еротизмом, що доходить до сексуальних збочень, виражається в тому, що Каліпсо і німфа Евшарі виключають зі свого любовного трикутника Телемаха і стають лесбійками;

5) прорив у глибини несвідомого змальовується в подорожі Телемаха в підводне царство Нептуна, яка межує зі сном та галюцинацією.

Отже, опираючись на вищевикладений матеріал, можна зробити висновок про те, що роман Л.Арагона "Пригоди Телемаха" є маргінальним твором між дадаїзмом і сюрреалізмом та авангардистським баченням гомерівського мотиву "Одіссеї".

На основі історико-літературного аналізу використання міфів троянського циклу у французькій літературі можна констатувати, що поема Гомера "Одіссея" є активно функціонуючою традиційною структурою. Трансформаційні можливості "Одіссеї" визначаються: 1) структурно-сюжетною побудовою (присутність у сюжеті побічних мотивів); 2) наявністю ключових сюжетних епізодів-зустрічей; 3) аксіологічною переакцентуалізацією – відходом від епічних категорій до етичних норм реципієнтів; 4) елементами теодицеї та пізнішими вкрапленнями дидактичного спрямування; 5) зміною змістового наповнення епічних понять "бог" і "герой", що призводить до десакралізації та дегероїзації сюжетного матеріалу; 6) трактування образу Одіссея. Специфічним у використанні гомерівського сюжетно-образного матеріалу стає модерністський період. У ХХ ст. використання міфології відбувається на якісно новому рівні. Широкого розмаху в літературі набуває міфологізування, за допомогою якого створюються глобальні моделі світу. Міфологічні паралелі допомагають акцентувати сучасні проблеми й колізії.

Список літератури

1. Иванов В.В. Структура гомеровских текстов, описывающих психологическое состояние // Структура текста. – М.: Наука, 1980. – С. 81-117.
2. Каптерева Т. Дада и сюрреализм // Модернизм. Анализ и критика основных направлений. – М.: Искусство, 1969. – С. 137-170.
3. Лосев А.Ф. Гомер. – М.: УЧПЕДГИЗ, 1960. – 350 с.
4. Маркиш С. Гомер и его поэмы. – М.:

- Гослитиздат, 1962. – 126 с.
5. Попова Т.В., Шталь И.В. О некоторых приемах построения художественного образа в поэмах Гомера и византийском эпосе XII в. // Античность и Византия. – М.: Наука, 1975. – С. 53-90.
  6. Тамм Э.О. О некоторых особенностях образа Одиссея как трагического героя // Ученые записки Тартусского гос. ун-та. – Тарту: Изд-во Тартусского ун-та, 1982. – Вып. 626. Проблемы античной и зарубежной литературы. Миф и реальность. – С. 5-13.
  7. Тамм Э.О. О некоторых особенностях образа Одиссея как эпического героя // Ученые записки Тартусского гос. ун-та. – Тарту: Изд-во Тартусского ун-та, 1975 – Вып. 357. Труды по романо-германской филологии. – С. 50-57.
  8. Тахо-Годи А.А. Мифологическое происхождение поэтического языка “Илиады” Гомера // Античность и современность. – М.: Наука, 1972. – С. 196-215.
  9. Тынянов Ю.Н. Поэтика. История литературы. Кино / Предисл. В. Каверина. – М.: Наука. – 1977. – 574 с.
  10. Цибенко Р. Трансформація образу Одиссея у Н. Казандзакіса і Г. Гауптмана у контексті рецепції Ф. Ніцше // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 2003. – Випуск 11. – С. 361-371.
  11. Ярхо В.Н. Вина и ответственность в гомеровском эпосе // Вестник древней истории. – 1962. – №2. – С. 3-26.
  12. Anthologie de la littérature française et européenne. – P. : Nathan, 1992. – 480 p.
  13. Aragon. Les aventures de Télémaque. – P. : Gallimard, 1966. – 136 p.
  14. Autran Ch. Homère et les origines sacrédotales de l'épopée grecque. – P.: Denoël, 1939. – 318 p.
  15. Brunel P., Bellenger Y., Couty D., Sellier Ph., Truffet M. Histoire de la littérature française. – P. : Bordas, 1972. – 768 p.
  16. Combellack F. M. Milman Pary and Homeric artist // Comparative literature. – 1959. – Vol. xi, №3. – P. 193-208.
  17. Feeney D.C. Epic hero and Epic fable // Comparative literature. – 1986. – Vol. 38, №2. – P. 137-158.
  18. Forsyth N. Homer in Milton: the attendance motif and the graces // Comparative literature. – 1981. – Vol. 33, №2. – P. 137-155.
  19. Kirk G.S. Homer and the oral tradition. – Cambridge: Cambridge University Press, 1976. – 226 p.
  20. Lecherbonnier B., Rincé D., Brunel P., Moatti C. Littérature XXe siècle. Textes et documents. – P. : Nathan, 1994. – 896 p.
  21. Littérature: textes et documents. XXe siècle / dirigé par H. Mitterand. – P.: Nathan, 1994. – 896 p.
  22. Stanford, W.B.: The Ulysses Theme: A Study in the Adaptability of a Traditional Hero. – Michigan: Ann Arbor, 1968. – 214 p.
  23. Torrance R.M. The Comic Hero. – Cambridge, Mass., and London: Harvard University Press, 1978. – 346 p.
  24. Whitman C.H. Homer and the heroic tradition. – Cambridge: Harvard University Press, 1958. – 365 p.
  25. Ziolkowski T. The Odysseus theme in recent German fiction // Comparative literature. – 1962. – Vol. XIV, №3. – P. 225-241.

SUMMARY

The article focuses on functioning of Homeric motives and characters in French literature and on their evolution, reflecting general tendencies of transformation of traditional structures.

Key words: traditional motive, traditional character, transformation.

ЗМІСТ

Загальні проблеми романського мовознавства

- МІНКІН Л.М. Праксематика мовно-мовленнєвого акту 3
- ВАЦЕБА Р.В. Погляди на частини мови в сучасному французькому мовознавстві 10

Лексична семантика

- ПОПОВИЧ М.М., ПАНАСЮК О.В. Звуконаслідувальні одиниці
у лексичній системі французької мови 14
- КОВТАНЮК М.Р. Синтагматичні зв'язки неядерних прикметників ЛСГ
із значенням "міцний" у французькій мові 21
- МІКІНА О.Г. Про деякі семантичні універсалиї латинських і романських дієслів
зі значенням "просити" 27

Граматична семантика

- КНЯЗЄВА Д.А. Складні, складені сполучники, сполучникові фразеологічні
одиниці та їх граматичне та лексичне значення (на матеріалі французької та
румунської мов) 32
- БАЛАНОВСЬКА В.Р. Зіставний аналіз вказівних детермінативів у французькій,
італійській та іспанській мовах 36
- ГЛАДКА В.А. Визначення лексико-граматичних розрядів питальних та
відносних займенників французької мови 40
- ЛЕМБІК С.О. Дейктичні функції модально-часових форм дієслова у сучасній
французькій мові (на матеріалі безсполучникових складних речень) 45
- МОКРА О.М. Комбінаторні властивості складних форм заперечення
(на матеріалі сучасної французької мови) 49
- НАЗАРЕВИЧ Г.Я. Суб'єкти-прономінативи у структурі французького речення 53
- СТЕФУРАК О.В. Просторове значення "загальнороманського" прийменника *de*
у французькій та румунській мовах 57

Проблеми фразеології та термінології

- ЖЕРНОВЕЙ Г.Я., ЖЕРНОВЕЙ Є.Г. Історичні етапи становлення
релігійної термінології сучасної французької мови 61

Лінгвістика тексту. Лінгвостилістика

- КАГАНОВСЬКА О.М. Текстові концепти художньої прози:
лінгвопоетична парадигма 69
- СМУЩИНСЬКА І.В. До проблеми вираження авторського модусу
у французькому романі: еволюція форм та інтеріоризація оповіді 75

ДРАНЕНКО Г.Ф. Традиція та сьогодення алжирської жінки в романах сучасної франкомовної письменниці М.Моккедем	80
ЯКУБОВСЬКА Н.О. Гомерівські мотиви у французькій літературі	85
БОНДАР О.М. Варіативність мовних конструкцій кваліфікації та непрямой номінації в контексті імпресіоністського письма	89
МАТВЄЄВА О.О. Специфіка портретного опису в структурі художнього тексту	93
СИВАК Ю.В. Метафора як засіб впливу французької політичної реклами	96
ФОМІНА Г.В. Трансформація образу мольєрівського дон Жуана в літературі ХХ століття	101

Проблеми методики викладання іноземних мов

РУСНАК Д.А. Комунікативний аспект навчання іншомовної граматики (на матеріалі пісенних текстів)	105
--	-----

Сучасні проблеми та перспективи дослідження румунської мови та літератури

БОСТАН Л.О. Lucian Blaga și poezia bucovineană	109
ВРИНЧАНУ Ф. Tipuri semantice ale coordonării în limba română. Coordonarea copulativă	111
ПАЛАДЯН К.І. Simion Florea Marian – ctitorul etnografiei noastre	115
ПОПЕСКУ І.В. Elemente est-slavice în terminologia plantelor (pe baza graiurilor moldovenești din regiunea Cernăuți, Ucraina)	119
ТОДОЩУК В.Г. Hurmuzăcheștii – o familie de intelectuali	128

Наукове видання

Науковий вісник Чернівецького національного університету
Збірник наукових праць
Вип. 332. Романська філологія

Літературний редактор *Макарова О. П.*

Комп'ютерний набір та верстка: *Гладка В.А.*

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК №891 від 08.04.2002 р.

Підписано до друку 19.03.2007. Формат 60x84/8.

Папір офсетний. Друк офсетний. Умов. друк. арк. 16,26.

Обл.-вид. арк. 17,49. Зам. 16-п. Тираж 100.

Друкарня видавництва "Рута" Чернівецького національного університету
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.